

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקצד

ערב שבת קודש
פרשת שופטים
ג' באלול ה'תשע"ג



יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ג' באלול ה'תשע"ג - י' באלול ה'תשע"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ג' באלול	ה' בבורות פרק ח. ה' שגגות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	ה' עבודת יום הכפורים פרק ג.	מל"ת קט. מ"ע סט.
ש"ק	ד' באלול	פרק ג-ה.	פרק ד.	מ"ע ע.
א'	ה' באלול	פרק ו-ח.	פרק ה.	מ"ע ע.
ב'	ו' באלול	פרק ט-יא.	ה' מעילה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע עא.
ג'	ז' באלול	פרק יב-יד.	פרק ב.	מ"ע עב.
ד'	ח' באלול	פרק טו. ה' מחוסרי כפרה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ג.	מ"ע סח. עה. עו.
ה'	ט' באלול	פרק ג-ה.	פרק ד.	מ"ע עד. עז.
ו'	י' באלול	ה' תמורה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מל"ת קו. מ"ע פז.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחה החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה	
7.57	7.30.8	1.20	12.46	9.22	6.08	5.06	4.42	3.44	ו', ג' באלול
7.56	7.29.9	1.20	12.46	9.22	6.09	5.07	4.43	3.45	ש"ק, ד' באלול
7.55	7.28.9	1.19	12.46	9.22	6.10	5.08	4.44	3.46	א', ה' באלול
7.53	7.27.9	1.19	12.46	9.22	6.10	5.09	4.45	3.48	ב', ו' באלול
7.52	7.26.9	1.19	12.45	9.23	6.11	5.09	4.45	3.49	ג', ז' באלול
7.51	7.25.9	1.19	12.45	9.23	6.12	5.10	4.46	3.50	ד', ח' באלול
7.50	7.24.8	1.18	12.45	9.23	6.12	5.11	4.47	3.51	ה', ט' באלול
7.49	7.23.8	1.18	12.45	9.23	6.13	5.12	4.48	3.52	ו', י' באלול

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
שופטים	6:53	8:07	7:09	8:09	7:01	8:10	7:10	8:08
כי-תצא	6:46	7:59	7:01	8:02	6:54	8:02	7:03	8:01

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

7474-ISSN 0793 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

'עיר מקלט' – מקום של יראת-שמים

עבירה כמוה כשפיכת דם, והעובר עבירה נחשב 'רוצח נפש', עליו נאמר "שופך דם האדם (דקדושה) באדם (בליעל)" • חודש אלול הוא בבחינת 'עיר מקלט', אליה יכול החוטא לנוס כדי להינצל מ'גואל הדם' • יש לערוך חשבון-נפש על כל המחשבות, הדיבורים והמעשים של השנה ולתקן את הטעון תיקון • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

בבחינת רוצח נפש, "שופך דם האדם באדם"⁶, דם האדם דקדושה באדם בליעל (היצר-הרע)⁷.

וחודש אלול – הוא בבחינת "ערי מקלט", שבו יכול הוא להינצל מ"גואל הדם", הוא היצר הרע (ש"הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות"⁸), עד הדין ומשפט של ראש-השנה, ובינתיים יכול לחזור בתשובה.

ובעניין זה – ישנה מעלה בדין ומשפט שלמעלה (בראש-השנה) על הדין ומשפט שלמטה, שהרי בדין ומשפט שלמטה – לא על כל דבר מועילה תשובה⁹ (וכידוע¹⁰ הסיפור מכ"ק אדמו"ר הצמח-צדק, שהעביר שוחט משחיתתו אף שעשה תשובה), מה שאין-כן לגבי הדין ומשפט שלמעלה – התשובה מועילה על הכול.

ואפילו "האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב (ש) אין מספיקין בידו לעשות תשובה" (ועל-דרך זה "אחטא ויום-הכיפורים מכפר, אין יום-הכיפורים מכפר"¹¹) – הרי "דחק ונתחזק ונתגבר על יצרו

א. דובר¹ באריכות², שחודש אלול הוא עניין ערי מקלט.

[ותוכן³ העניין:]

עניינם של ערי מקלט הוא – הסיוע לרוצח נפש להינצל מגואל הדם. ועד שאפילו רוצח במזיד – הרי "בתחילה אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט", וכל זמן שהרוצח שהה בעיר המקלט היה ניצול מגואל הדם, ורק לאחר זה "בית-דין שולחין ומביאין אותו משם"⁴, והיו עורכים משפט אם הוא חייב גלות, או אפילו עונש חמור יותר. ונמצא, שעלידי עיר המקלט ניצול הרוצח מגואל הדם על-כליפנים עד לזמן הדין ומשפט, וגם בשעת המשפט – הרי "אפשר דחזו לי זכותא"⁵.

וזהו גם עניינו של חודש אלול – בבחינת "ערי מקלט" לעובר עבירה:

עלידי כל עבירה שהאדם עושה – הרי הוא

1) מכאן עד סוף השיחה – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ב עמ' 380 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

2) שיחת שבת מבה"ח אלול תשי"א ס"ד ואילך (תורת-מנחם – התועדויות' ח"ג עמ' 285 ואילך). וש"נ.

3) החצ"ר – מהנחה בלתי מוגה.

4) מכות ט,ב.

5) גיטין כט, רע"א.

6) נח נט,ו.

7) ליקו"ת במדבר יג,ג.

8) ב"ב טז,א.

9) ראה שו"ת נוב"י או"ח מהדו"ק סל"ה.

10) ראה תורת-מנחם שם עמ' 288 הערה 33.

11) יומא פה, ב (במשנה).



ועשה תשובה מקבלין תשובתו¹².

וזהו עניינו של חודש אלול – עניין הגלות, ש"גלות מכפרת"¹³, ועד שנעשה "וחי"¹⁴ – "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום"¹⁵, כמדובר בשיחה הנ"ל בארוכה].

ב. וישנה הוספה לעניין זה:

על עניין "שופטים ושוטרים" גו"¹⁶, איתא בספרי¹⁷, שה"שופטים ושוטרים"¹⁸ היו "בכל מושבותיכם – (גם) בחוצה לארץ". וממשיך בספרי: "יכול אף ערי מקלט יהיו נוהגות בארץ ובחוצה לארץ? תלמוד לומר, אלה כו' – ערי מקלט אינן נוהגות אלא בארץ". ומכלי מקום איתא בספרי¹⁹, שערי מקלט קולטות גם רוצח שבחוץ לארץ, אלא שערי המקלט עצמן היו בארץ ישראל דווקא.

מזה שהספרי מדמה את עניין "שופטים ושוטרים" לערי מקלט, שכשם ש"שופטים ושוטרים" היו גם בחוץ לארץ, קאסלקא דעתך שגם ערי מקלט היו נוהגות בחו"ל – משמע, שערי מקלט שייכות ל"שופטים ושוטרים".

עניין ה"שופטים", ואפילו ה"שוטרים" שהיו רודין²⁰ – לא היה כדי להעניש, אלא הכוונה היתה כדי שעלידי זה יהיה זיכור²¹. וזהו גם כן עניין ערי מקלט, גלות – "גלות מכפרת"¹³. וכפי שמבאר אדמו"ר הזקן באגרת התשובה²² ש"כפרה היא לשון קינוח, שמקנח לכלוך החטא", ועד כדי כך שנעשה "מרוצה... כקודם החטא"²³.

ובמילא היה מקום לומר שעניין זה ישנו גם בחוץ לארץ ישראל, שהרי ארץ ישראל, שהיא "ארץ" סתם²⁴, עניינה – כמאמר²⁵ "למה נקרא שמה ארץ, שרצתה לעשות רצות קונה", ופירוש "חוץ לארץ" הוא – חוץ מרצון זה. ואם כן – בחוץ לארץ יש להבטיח עניין זה יותר מאשר בארץ ישראל.

ואף על פי כן, רק ה"שופטים ושוטרים" היו גם בחוץ לארץ, אבל ערי המקלט – רק בארץ ישראל.

ג. בתשובה ישנם שני עניינים²⁶: חרטה על העבר וקבלה על להבא, ובאיזה אופן היא החרטה הראויה – כאשר מכאן ולהבא מקבל על עצמו להתנהג כדבעי, דאם לא כן, מהי פעולת החרטה, הרי הוא "כטובל ושרץ בידו"²⁷.

ולכן היו ערי מקלט רק בארץ ישראל, כיוון שאם האדם נשאר מחוץ ל"ארץ שרצתה לעשות

(12) תניא אנה"ת פ"א.

(13) ברכות נו, סע"א. וש"נ. וראה מכות י"א, ב ותוד"ה מידי.

(14) ואתחנן ד, מב. ועוד.

(15) שם ד, וראה אבות דר"נ ספ"ד.

(16) ר"פ שופטים.

(17) מובא בסהמ"צ להרמב"ם מ"ע קעו. לפנינו בספרי זוטא (מסעי לה, בט).

(18) ממש"כ בספרי ר"פ שופטים ובסנהדרין (טז, ב) מגין שמעמידין שופטים לישראל ת"ל כו' שוטרים ת"ל כו', משמע לכאורה דצריך לימוד מיוחד לשוטרים, ובכל מושבותיכם (מסעי שם) דמיניה ילפינן דנוהג גם בחו"ל (מכות ז, א, וספרי שם), הרי מדבר רק בשופטים. אבל מדברי ר' אלעזר (תנחומא ר"פ שופטים) אם אין שוטר אין שופט, משמע דבכ"מ שממנים שופטים מוכרח שיהיו גם שוטרים (וביל"ש שם מוכח דאינו חולק על הת"ק). ועפ"ז מובן בפשיטות: (א) קושיית הש"ס במכות (שם) א"כ מה ת"ל בכל שעריך, כיוון דגם שוטרים נוהגין בחו"ל. (ב) הא דאין מונים העמדת שופטים ושוטרים בשני מ"ע. וראה תורה תמימה ר"פ שופטים. פי' הרי"פ פערלא לסהמ"צ להר"ם ג פרשה א בסופה. (ג) ל' הרמב"ם בסהמ"צ (שם): מגין שממנים ב"ד לכל ישראל ת"ל שופטים ושוטרים כו' אלה הדינין נוהגין בין בארץ בין בחו"ל. – וראה גם לקו"ש חל"ד עמ' 103 ואילך.

(19) מסעי שם, יג.

(20) פרש"י עה"פ.

(21) וכלשון התנחומא (שם): שוטר שיוציא ממנו כו' משפט צדק ללמדך שצדקה עושים כו' ועם החייב שמוציאין את הגזילה מתחת ידו.

(22) פ"א.

(23) שם פ"ב.

(24) ראה תענית י, רע"א.

(25) ב"ר פ"ה, ח. יל"ש בראשית רמז ח.

(26) רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב. תניא אנה"ת לרבנו הזקן פ"א (צא, רע"א). אלא שחרטה על העבר צ"ל לא רק במחשבה, כי אם גם בדיבור — וידוי דברים (ועיין מצות וידוי ותשובה בסהמ"צ להצ"צ פ"א (דרמ"צ לח, א ואילך), מנ"ח מצווה (סד). ובנוגע מכאן ולהבא מצוות התשובה היא עזיבת החטא בלבד* (ועל כורחך צריך לפרש כן בלשון הרמב"ם שם רפ"א, בשערי תשובה לרבנו יונה אות יט. ועוד) וכדמוכח בחו"מ סו"ס לד ובכ"מ. וראה ג"כ קדושין (מט, ב). וצ"ע.

* [וראה לקו"ש ח"ז עמ' 197 ואילך].

(27) ראה תענית טז, א. רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ג.



וזהו גם כן עניין מה שאמר הקב"ה למשה רבינו בשעת חטא העגל "לך רד כי שחת עמך"³³: משה היה אז ברקיע, למעלה מעלה, "לחם לא אכל ומים לא שתה"³⁴ ובני ישראל היו למטה מטה. ולכן אמר לו הקב"ה "שחת עמך", הם העם שלך³⁵ – שעל ידי זה נעשה משה קשור עמם, והיה יכול ללמד עליהם זכות.

ועל־דרך מה שכתב אדמו"ר הזקן³⁶ ב"בד קודש"³⁷, שאין רצונו שהמשפט יהיה על־ידי "שרים", כיוון שעל "שרים" אי־אפשר לסמוך,

רצון קונה" – מהי פעולת החרטה. ולכן ערי מקלט קולטות גם רוצח מחוץ־לארץ, שגם עבורו מועילה הגלות, אבל הגלות עצמה צריכה להיות בארץ־ישראל דווקא – "ונס שמה"²⁸.

מה־שאי־כן העניין של "שופטים ושוטרים" – היה גם בחוץ־לארץ, כיוון שלגבי משפט על הזולת שנינו²⁹ "אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו"; בית־דין שבארץ־ישראל אינם יכולים להכיר את ההעלמות וההסתרים שישנם בחוץ־לארץ, אשר על כל עניין במעשה, ואפילו בדיבור ובמחשבה,

בזמן חודש אלול צריך להיות "מונה" ("אפגעלייגט") אשר יעבור עלי מה, בשבועות האחדים שבחודש ד"בקשו פני" – אהיה כדבעי!

אלא בקשתו ש"מלפניך (דווקא) משפטי יצא עיניך תחזינה מישרים"³⁸. ה"שרים" אינם מרגישים מהם העלמות והסתרים, ולכן צריך להיות משפט של נשמה בגוף – "מלפניך" דווקא. וזהו העניין ש"שופטים ושוטרים" היה צריך להיות בחוץ־לארץ דווקא.

ד. אף־על־פי שערי מקלט היו בארץ־ישראל דווקא, מכל־מקום יש בזה חילוקי מדריגות: היו ערי מקלט בערי הירדן – ד"שכיחי רוצחים"⁴⁰; בארץ־ישראל, ש"למה נקרא שמה ארץ, שרצתה לעשות רצון קונה"; ואפילו לעתיד־לבוא, כש"ירחיב הוי' אלוֹקֶיךָ את גבולך"³⁹ – גם אז יהיו ערי מקלט.

צריך להיות גיעה רבה, וישנם ניסיונות רבים. בארץ־ישראל – מצב ש"עיני ה' אלוֹקֶיךָ בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"³⁰ – אין להם שום מושג בזה. ולכן הוצרכו להיות "שופטים ושוטרים" גם בחוץ־לארץ, כדי לשפוט את בני ישראל שבחוץ־לארץ.

וכידוע הסיפור אודות אדמו"ר האמצעי ואודות אדמו"ר הצמח־צדק³¹, שפעם אחת, באמצע "יחידות", הפסיק למשך זמן, ואחר־כך חזר לערוך "יחידות". וכששאלוהו הטעם לזה, הסביר, שכאשר באים ל"יחידות" לבקש "תיקון", צריך למצוא – בדקות דקות על־כל־פנים – עניין זה בעצמו, ואז אפשר לענות. וכשבאו אליו לשאול אודות עניין פחות ביותר – לא היה ביכולתו למצוא בעצמו עניין זה אפילו בדקות דקות, ולכן הפסיק את ה"יחידות"³².

33 תשא לב.ז.

34 שם לד.כח.

35 דהיינו שהכוח שלך נמצא בהם (מהנחה בלתי מוגה).

36 ראה הקדמת כ"ק אדמו"ר ל"בד קודש" (קה"ת, תש"ז ועוד).

ולאח"ז באגרות קודש אדמו"ר האמצעי ח"א עמ' תצח).

37 פ"ז (אגרות קודש שם עמ' רחצ).

38 תהילים יז.ב.

39 פ' שופטים יט.ח. ירושלמי מכות פ"ב ה"ו בגמרא. ספרי

עה"פ.

28 מסעי לה,יא.

29 אבות פ"ב מ"ד.

30 עקב יא.ב.

31 ראה סה"מ קונטרסים ח"ב שנוב, ואילך (אגרות קודש

אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג עמ' שעט ואילך).

32 דמכיוון שסו"ס באו לשאול אצלו עד"ז, לא היה יכול, או

שלא רצה, להמשיך בעריכת "יחידות" (מהנחה בלתי מוגה).



מתנה", וכן בתפילה⁴⁵.
 וזהו גם כן מה שדובר לפני שנתיים (בח"י אלול)⁴⁶ בעניין מנהג המדינה, שבימי אלול ותשרי נוסעים מהשיבות לבתיהם – שזהו היפך התורה וגם היפך שכל אנושי. במקום מה שמצינו⁴⁷ שבחודש אלול היו ממעטים בגופי הלכות ובחיבורים, והיו עוסקים יותר בתשובה – נוסעים מהשיבה לבתיהם!
 בזמן חודש אלול צריכים להיות בישיבה, וצריך

והיינו, שעניין "שופך דם האדם באדם"⁴⁸, שעל זה הוא עניין ערי מקלט – ישנו בכל מדריגה לפי עניינה. ואפילו לעתיד, שאז תהיה העבודה, וממילא גם העדר העבודה, באופן נעלה לגמרי – גם בעניין זה ישנו עניין "שופך דם האדם (דקדושה) באדם (בליעל)⁴⁹, ועל זה צריכים ערי מקלט שקולטות.
 והיינו לפי שבכל מדריגה ישנו את עניין העדר והיפך העבודה כפי עניינה, כלומר שלפי ערך

אדמו"ר הזקן כתב, שאין רצונו שהמשפט יהיה על-ידי "שרים", כיוון שעליהם אי-אפשר לסמוך, אלא שיהיה על-ידי הקב"ה בעצמו

להיות "מונח" ("אפגעלייגט") אשר יעבור עלי מה, בשבועות האחדים שבחודש של "בקשו פני" ⁴⁸ – אהיה כדבעי!

מעלת מדריגתו הרי זה עניין של העדר העבודה, ועד שבמדריגת "ובו תדבקון" – העבודה של "אותו תעבודו" היא עניין שצריך לעשות עליו תשובה⁴⁹.

1. עניין זה הוא הוראה גם לבעלי-עסקים – שאף שבמשך כל השנה שקוע הוא בעסקיו, הרי בזמן חודש אלול, או לכל הפחות מח"י אלול, שאז מתחיל החשבון "יום לחודש"⁴⁹, או בימי הסליחות על-כל-פנים, עליו לברוח ל"ערי מקלט" (שהיו גם בעבר הירדן שמחוץ-לארץ-ישראל), במקום של יראת-שמים, בישיבה והדומה⁵⁰, ו"שם תהא דירתו"⁵¹.

2. וכן הוא גם בחשבון-הנפש של חודש אלול, שהוא עניין ערי מקלט כנ"ל – שהוא אצל כל אחד כפי אופנו. עליו לעשות חשבון-הנפש על כל מחשבותיו, דבוריו ומעשיו במשך כל השנה, אם היו על-פי שולחן ערוך, אם היו לפני משורת-הדין, ואם היו "לפום גמלא"⁴¹; ואם לא היה כך – עליו לעשות תשובה.

צריך להיות "ונס שמה", "ונס" – פירוש

ומזה מובן, שלא בעלי עסקים בלבד, אלא גם יושבי אוהל, שבמשך כל השנה נמצאים הם באוהלה של תורה ובאוהלה של תפילה – גם אצלם חודש אלול צריך להיות "עיר מקלט", את בצר במדבר⁴², בתורה⁴³, שעליה נאמר⁴⁴ "וממדבר

(45) עיין ליקו"ת ביאור לד"ה וידבר גו' במדבר סיני (ג, סע"ב ואילך). לעיל בעניין ובו תדבקון.
 (46) שיחת ח"י אלול תשי"ב סי"ג ואילך ('תורת-מנחם – התוועדות' ח"ו עמ' 166 ואילך). וש"נ.
 (47) אלף-למטה במטה-אפרים סתקפ"א סקט"ו.
 (48) תהילים כז, ח.
 (49) ראה קונטרס ח"י אלול תש"ג עמ' 42 (סה"ש תש"ג עמ' 177).
 (50) ושם צריכים להתכנס כולם יחד (מהנחה בלתי מוגה).
 (51) מכות יא, ב (במשנה).

(40) ראה ד"ה אחרי ה"א תלכו וביאורו (בסופם – בסידור, בספר-המצוות להצמח-צדק) בליקוטי-תורה.
 (41) כתובות סז, רע"א. וש"נ.
 (42) ואתחנן ד, מג.
 (43) ראה מכות י, א.
 (44) חוקת כא, יח. וראה עירובין נד, א.



וזוהו פירוש "קבורתו" – פירוד הד' יסודות, וכל אחד מהם מגיע ומתחבר לשורשו, "עפר אתה ואל עפר תשוב"⁵⁶, הביטול ד"ארץ"⁵⁷, שעל-ידי זה בא אחר-כך בניין המלכות שבראש-השנה. ועל-ידי עבודת חשבון-הנפש שבחודש אלול, עד "ונס שמה" – נעשית ההכנה לכתיבה וחתומה טובה של ראש-השנה, לשנה טובה ומתוקה בבני, חיי ומזוני רוויחי.

(קטעים מהתועדויות שבת-קודש פרשת ראה, מברכים החודש וערב ראש-חודש אלול, ה'תשי"ד; תורת-מנחם כרך יב, עמ' 182-187 – בלתי מוגה)

ברחה⁵², לברוח מכל העניינים שעוסקים בהם במשך כל השנה – ל"ערי מקלט", ו"שם תהא דירתו", שם עליו להתיישב, ובסגנון הזוהר⁵³ "קבורתיה דיליה (דמשה) משנה" – "שם תהא קבורתו"⁵¹.

עניין "קבורתו" הוא על-דרך מה ששנינו⁵⁴ "בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם" – שכאשר הוא "בן מאה", וסיים לפעול את כל העניינים בכל פרטי כוחות הנפש (יו"ד הכלולים מיו"ד), אזי "עבר ובטל מן העולם" – אין לו שום שייכות עם העלם העולם, וממילא יכול להאריך ימים ושנים, כיוון שאין לו ממה לחשוש⁵⁵.

(52) ע"ד כי ברח העם (ראה תניא פל"א).

(53) ח"א כז, סע"ב. וראה ביאורי הזוהר שם.

(54) אבות ספ"ה.

(55) ראה גם 'תורת-מנחם – התועדויות' ח"ז ס"ע 157 ואילך. וש"נ.

(56) בראשית ג, יט.

(57) שהו"ע "ארעא אתבטלת" (ספד"צ – זח"ב קעו, ב). – מהנחה בלתי מוגה.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 240 ש"ח (ב־4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 124 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130



להתכונן לבניין הבית

הייתכן אצל יהודי סברא ש"לא עת לבנות"?!?

...מה אמר חגי בנבואה לישראל, וכאמור שזוהי נבואה שהוצרכה לדורות, ובמה החלה הנבואה שהיא דבר ה' "ומילתו על לשוני": שהקב"ה שואל בתמיהה גדולה: כיצד ייתכן שיש יהודים שאומרים "לא עת לבנות בית ה'"?! שאין זה הזמן המתאים לכך! הייתכן כדבר הזה?! וכמדובר שזוהי נבואה שהוצרכה לדורות, שכפי הנראה, יש כאלה שצריכים להבהיר אצלם דברים כאלו. וכאשר מראים להם שדבר זה כבר הובהר ובמילים ברורות שתייתכן כזו מציאות - אמנם מציאות משונה, שהרי הוא אומר "אחכה לו בכל יום שיבוא", והכוונה היא לכל יום בפשטות - יש לבוא מיד בנבואה 'סוערת': הייתכן שישנו יהודי או יהודים האומרים "לא עת לבנות בית ה'"! ומיד מבהירים, שאין הכוונה רק לשאלה ותמיהה, אשר לא כל אחד מוכן לקבל, ורק סוף כל סוף הוא מקבל, מכיוון שזוהי נבואת ה', ובכך הוא יוצא ידי חובה - אלא אומר מיד בנבואה, שעל הדבר לבוא מיד למעשים בפועל - "לכו אל ההר וקחו עצי זית", ושיבנו את הבית! היינו, שאין כוונתו בנבואה לומר מוסר, ושהמוסר יתקבל, ואחר-כך יעזוב וילך ל"תחת גפנו ותחת תאנתו" בעניינים הכי נעלים - אלא מקשר זאת מיד עם מעשה בפועל: שייקח את רגליו, ושרגליו ייקחו אותו לגמרי "אל ההר", למעלה ממעלתו ומדריגתו לגמרי, כי אפילו בגשמיות העולם הרי הוא הר. ולא רק שהולך הוא כי נעים לו ללכת שם, למקום גבוה בגשמיות, שהוא גם מקום גבוה ברוחניות - אלא כדי לקחת עצי זית, לעשות מעשה בפועל! ועם זאת לרדת מן ההר ולהתחיל לבנות את הבית.

זוהי נבואה ברורה שנאמרה ביום ראשון של חודש אלול, שציוו לכותבה מכיוון שזו נבואה שהוצרכה לדורות, אף שהובן מיד שיהיו על זה שאלות והסברות, הייתכן?! והרי אין סומכין על הנס? וכו' - ממשיך מיד ואומר שחגי בא שוב במלאכות ה', למסור להם את שליחות ה': שהקב"ה אומר 'אתכם אני בית-ישראל!' זאת מבין אפילו קטן שבקטנים ואף פחות שבפחותים, שכאשר הקב"ה אמר ש"אתכם אני", והוא הולך עמם "אל ההר", יחד עמם לוקח את עצי הזית, ומתחיל לבנות "את הבית" - דבר ברור הוא, שלא שייכים אז שום מניעות ועיכובים.

אין זאת אלא שמכיוון שמשח עדיין לא בא בגלוי, לכן לא ניתן לבנות את בית המקדש, מכיוון שלא יודעים את מקומו, ודרוש לכך משיח צדקנו שיבנה את בית המקדש במקומו, אך יש לעשות את כל העניינים הקודמים לכך - "עלה אל ההר", ולקחת שם "עצי זית", ולהכינם ולהביאם, ולשומרם הכן, והעיקר - לצאת מן הגלות הפנימי!

שהרי נאמר "עלה אל ההר" ולא שיצא אל ההר, ובעמדו על ההר יצעק שהוא נמצא בגלות..., אומרים על כך, לא! הולך הוא אל ההר מכיוון שזוהי שליחותו של הקב"ה, לקחת משם עצי זית לבנות את בית המקדש. אלא שהקב"ה ציווהו שחם ושלום לבנותו בפשטות, זאת יעשה משיח צדקנו שיבנה את בית המקדש במקומו, וקודם לכן יפעל - "ויכוף כל ישראל ללכת בדרכה", לדאוג להתמסר ולהתעסק בעצמו עם כל יהודי, שיקיים את דרך ה' עלידי קיום מצוות מעשיות. וכאשר יודעים שהדבר כרוך במניעות ועיכובים, אזי "ילחום מלחמת ה'", ולא נבהלים מכך ו"אל יבוש מפני המלעיגים", שדבר ודאי הוא ש"נצח", כי זוהי מלחמת ה' כפי שאומר בנבואה 'אתכם אני בית-ישראל'!

(משיחת ראשי-חודש אלול ה'תש"מ, שיחות קודש תש"מ כרך ג, ע' 966, בלתי מוגה)

ספר מראי מקומות על הרמב"ם

מפעל ייחודי של הרבי שיצא לדרך בשלהי שנת תשד"מ • אליו נרתמו חברי הכולל שעל־יד המזכירות ובהמשך גם תלמידי תות"ל המרכזית • הספר הוכן בתוך פחות משבועיים (!) בהמרצת ובעידוד הרבי, ושבועיים לאחר מכן הודפס • לעשות מה שביקש הרמב"ם לעשות בעצמו • להוציא בזריזות הכי גדולה, ולהוסיף חוברות "מילואים" בעתיד – הורה הרבי במהלך ההוצאה־לאור

משאלת הרמב"ם התמלאה

לכן: "ודע שכל הדברים סתם שבו (שבספרו הנ"ל) תלמוד ערוך הוא בפירושו, בבלי או ירושלמי או ספרא וספרי או משנה ערוכה או תוספתא, על אלה סמכתי ומהם חיברתי... שהודעתי בתחילת החיבור שכולו מתלמוד בבלי וירושלמי וספרא וספרי ותוספתא... ועל זה נחמתי שלא חיברתי עם חיבור זה שאני אומר לך... שכל הלכה שאינה במקומה באותו ענין אודיע מקומה כו", וטעם הדבר – ממשיך הרמב"ם – מפני שכאשר "יבוא השואל וישאל היכן נאמרו דברים אלו, פעמים אני אומר לו מיד במקום פלוני ופעמים לא, וחייד לא אזכור מקומן עד שנחפש אחריהן", ובדידו של הרמב"ם הוי עובדא שהיה צריך לחפש כו' עד שמצא את המקור להלכה מסוימת, ולכן סיים שבדעתו לערוך ספר מקורות כנ"ל.

ספר מראי מקומות על הרמב"ם שיצא־לאור לאחרונה – ספר שמכיל ריבוי עמודים, ורואים בו מלאכה הכי גדולה והכי חשובה בליקוט מראי־מקומות מספרים קודמים, בתוספת כמה־זכמה מראי־מקומות...
כך סיכם הרבי (בהתוועדות כ"ף טבת תשמ"ה – התוועדות תשמ"ה כרך ב' עמ' 1020) את מעלת ספר "מראי מקומות לספר משנה תורה הוא היד החזקה", שהופיע במהדורה ראשונה לקראת ח"י אלול תשד"מ, ושוב לקראת י"ט כסלו תשמ"ה. הספר (שבו תתמח עמודים) מהווה מפעל עצום וייחודי, אשר הורתו ולידתו הייתה בהוראה של הרבי בשלהי קיץ תשד"מ – בהמשך לתקנת לימוד היומי ברמב"ם עליה הכריז הרבי בחודש ניסן תשד"מ, והוא נועד להגשים את משאלת ליבו של הרמב"ם שביקש לעשות זאת בעצמו – כפי שציין באיגרתו "בדעתי אם גזור השם־יתברך שאעשנו אף על פי שיש בו טורח הרבה".
דברים אלו כתב הרמב"ם לאחר שהבהיר קודם

"ומזה מובן" – הסביר הרבי בהתוועדות ח"י אלול תשד"מ – "שכאשר תלמידי הרמב"ם, תלמידי תלמידיו וכו' ובכלל כל המציינים את המקורות לספר הרמב"ם – בזה מתקיים רצונו של הרמב"ם שרצה לעשות כן בעצמו".



מועיל לפסקי דינים

גודל התועלת שבספר - ציין הרבי - היא כפולה:

(א) עם העיון במקורות - מיתוספת הבנה והשגה - שקלא וטריא וכו' [בנוסף ולאחר לימוד פשוטן של הלכות], וניתן להתייגע ולהעמיק ללא צורך להקדיש זמן לחיפוש וליקוט המקורות.

(ב) ועוד ועיקר: כאשר לימוד ההלכה הוא עם המקורות והטעמים - אזי לכל הדעות (כולל גם לדעת הרא"ש ואדמו"ר הזקן) יכולים לפסוק דינים מחיבורו של הרמב"ם (ראה גם התוועדויות תשמ"ה כרך ב' עמ' 1021).

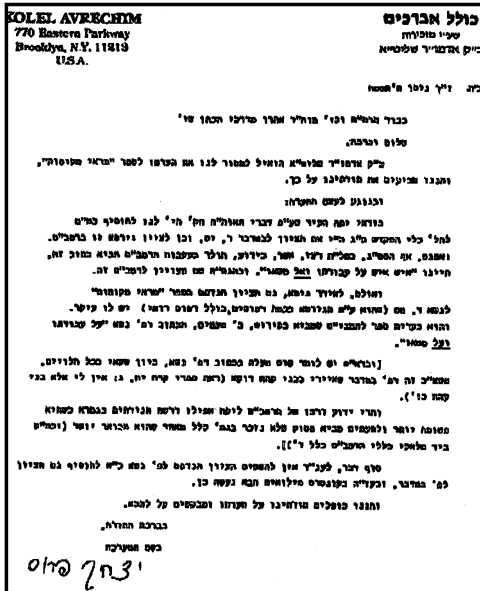
הרעיון עצמו עלה שנים רבות לפני כן. בעצמו ציין הרבי מקורות לפסקי הרמב"ם וכן לספרים שעסקו בתחום זה כפי שזכר בכמה וכמה מאיגרותיו ושיחותיו (ראה ספר 'עבד מלך' עמ' 252); כמו כן, מיד עם תחילת יישום תקנת הרבי ללימוד הרמב"ם התפרסמו בקובצי התורה השונים שהופיעו על-ידי ישיבות חב"ד ברחבי תבל מדורים מיוחדים בהם ציינו הכותבים (אנ"ש והתמימים) מראי מקומות וציטוטים לרמב"ם. בשלב מסוים ביקש הרבי שמערכות הקובצים עצמם ירכזו את הציטוטים לקובץ אחד, כדלהלן (ספר 'מאוצר המלך' כרך ראשון עמ' 363):

...להוציא לאור קובץ בפני עצמו בו יוכנסו כל מה שהוצא לאור כבר במראי מקומות וכו' - (כמובן על הסדר ביד [החזקה]) ולשלימות יוסיפו גם-כן (במקומם) המראי מקומות שבמפרשי הרמב"ם מאז והנוספים וכו' (זהו מזמן לזמן - ובמילא ימשיכו בקובצים שזהו דבר בעתו)...

אמנם, לפועל הוציא הרבי את הדברים בצורה שונה - והתפקיד הועבר לחברי הכולל שעלידי מזכירות כ"ק אדמו"ר:

"קונטרס... שיוסף אור והתיישבות"

בהתוועדות ליל ט"ו באב תשד"מ (התוועדויות תשד"מ כרך ד' עמ' 2362) ביקש הרבי: דבר טוב ונכון ביותר שיתקבצו אחדים מחברי



מכתב ששיגרו חברי הכולל לרב על הערותיו - על פי הוראת הרבי

ה"כולל" שעלידי ה"מזכירות", ובאריזות הכי אפשרית - יאספו וירכזו את כל המראי מקומות לכל פסקי הדינים שבספר היד להרמב"ם, וידפיסום בקונטרס בפני עצמו, כך שכל אחד ואחד יוכל למצוא בנקל את מקורות הפסקי דינים שבספר היד - דבר שיוסיף אור והתיישבות בלימוד ספר היד להרמב"ם.

והוסיף להבהיר:

יש להתחיל באיסוף המראי מקומות מהתחלת הספר (למרות שבשיעורי לימוד הרמב"ם עומדים כבר באמצע)... למצוא ספרים ומחברים רבים שכבר עסקו בכיצוא ז'וה, לאסוף וללקט מהם את כל המראי מקומות - שעד עתה הם באופן ד"מפוזר ומפורד" - ולהוציאם לאור באופן מרוכז... הרבי גם ציין שאלה שתחת ידם ספרים נדירים שעוסקים בבירור מקורות לרמב"ם ישגרום למערכת.

ביומן רישומה של שנה תשד"מ נסקרה הפרשה על-ידי כותב רשימה זו בהרחבה ובפרטיות (ראה שם), ונציין אפוא פרטים אחדים: יום שני ט"ו מנחם אב - החלו אברכי הכולל לגבש תוכנית עבודה; ראש הכולל הרה"ג ר'



שבת פרשת תבוא ח"י אלול תשד"מ כשדיבר על הספר (- להתוועדות נכנס הרבי כשהספר בידו). הרבי ציין כי מלכתחילה ביקש שלא ימתינו עד שהמלאכה תושלם ("השתדלות שלא לעכב את ההוצאה לאור עד שהספר יהיה מנופה בי"ג נפות' (כי אם להסתפק בהגנה אחת))." הספר הנוכחי יהיה מעין "מהדורה קמא", ולאחר מכן יבואו "מילואים" או "מהדורה שנייה", ולקראת ערב ראש השנה תודפס חוברת מילואים (ראשונה). הרבי עצמו העיר בקשר ל"מראה מקום" הראשון והאחרון בספר, ובסיום השיחה אמר:

ויהי רצון אשר כל חברי המערכת והעומד בראשה - בראשם, יוסיפו מרץ וחיות בכל הקשור למהדורא בתרא והשלמת ספר זה בשלימות הכי אפשרית ומתוך זריזות. הרבי נתן את בקבוק המשקה לראש הכולל הרה"ג העלער שליט"א, וקודם לכן מזוג 'לחיים' לראשי המתעסקים בעריכת הספר. ביום שני שלאחר מכן, כ' אלול, הייתה הוראה כי גם תלמידי הישיבה השייכים ישתתפו בעריכת 'לוח התיקון' לספר.

הפצתו בין גדולי ישראל

ג.ב. [=נכתב בצידו]

אתכבד בזה להמציא לכת"ר [=לכבוד יתורתו] ספר "מראי מקומות לספר משנה תורה הוא היד החזקה" להרמב"ם - שיצא לאור בימים הכי אחרונים.

כך כתב הרבי במכתב כללי פרטי ששיגר במצורף לספר - לכמה וכמה מחשובי גדולי התורה בארץ הקודש ובחו"ל. תאריך המכתב "מי אלול ה'תשד"מ" (צילום המכתב להרה"ג רבי יצחק ידידה פרנקל מופיע בספר 'שמן ששון מחבריך' כרך ד' עמ' 101; ולבעל הפני מנחם מגור - בעתון כפר חב"ד לקראת יום פטירתו).

לפי הוראת הרבי, צורף מכתב מטעם המערכת ובו נאמר: "הננו פונים אליכם שכל מי שיש תחת ידו מקורות לדברי הרמב"ם שאינם מצויינים בהספר או הערות על המצויין בהספר לשולחם לכולל אברכים שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר

יוסף העלער שליט"א נקרא אל הרב חדקוב קיבל הוראות ונתבקש להציג את פרטי תוכנית העבודה. ביום שלישי החלה העבודה. בשבת קודש כ"ף מנחם-אב (התוועדות תשד"מ כרך ד' עמ' 2425) הזכיר הרבי שוב את "איסוף וקיבוץ מראי מקומות לפסקי דינים שבספר הרמב"ם... שזהו בדוגמת עניין ה'מעיינות' מקור המים".

ושוב נדרש הרבי לעניין זה בהתוועדות כ"א מנחם אב (שם עמ' 2433), והפעם מבקש להוציא זאת "בזריזות האפשרית, וכל הזריז הרי זה משובח". הרבי מציין "שהגיעה הקשורה עם הזריזות שבדבר ("געתי ומצאתי") תביא להצלחה גדולה יותר (איסוף מספר רב יותר של מראי מקומות, וכיצא בזה)" - מאשר אילו ההתעסקות בדבר תהיה שגרתית ("באופן של "תמידין כסדרם")."

למחרת התקיימה אסיפה בין חברי ה"כולל". הרבי התעניין אודות תוצאותיה לפועל וכך גם מספר פעמים בימים הבאים. כשקיבל הרבי דו"ח ביום ראשון כ"ח מנחם-אב ציין כי הזריזות בכך אינה באופן של "מהדרין מן המהדרין". והוסיף כי אם יתווספו מראי מקומות אחר תחילת ההדפסה, יוסיפום בסוף הספר כ"מילואים".

בשלב זה הצטרפו אל העבודה תלמידי ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית.

בצהרי יום שני כ"ט מנחם-אב, לקראת נסיעת הרבי ל"אוהל" הושלמה המלאכה, וביום שלישי בערב הונס לרבי כל החומר. הספר יצא מבית הדפוס לקראת שבת קודש פרשת תבוא, ח"י אלול.

אשרי חלקם וגדול זכותם

"מטרת ספר זה - צוין במבוא לספר - היא: (א) לאסוף בחיבור אחד את ציוני מקורות הרמב"ם שנמצאו בנושאי-כלי הרמב"ם ובשאר ספרים המצויינים מקורות לדברי הרמב"ם, (ב) להשלים את ציוני המקורות של ההלכות שלא נסמנו, או שלא נסמנו בשלימות".

"ואשרי חלקם וגדול זכותם של כל אלו שעסקו במלאכה זו, ועליהם הכתוב אומר 'מצדיקי הרבים כוכבים לעולם ועד'", אמר הרבי בהתוועדות



שליט"א בהקדם בכדי שנוכל לצרפם ל"מילואים" שיצאו לאור אם ירצה ה' עוד לפני ראש השנה. "וכן מבקשים מכל מי שיש תחת ידו ספר המציין מקורות לדברי הרמב"ם שלא נדפס ברשימה שבפתח דבר, לשלוח את הספר אלינו (ובאם רצונו עלי־מנת להחזירו) או העתק ממנו. "בברכת כתיבה וחתימה טובה. המערכת".

בין השאר שוגר הספר כוללי חב"ד בעולם: "ב"ה. כבוד חברי הכולל שיחיו, בקשר להדפסת "מילואים" לספר "מראי מקומות לרמב"ם" – הורה כ"ק אדמו"ר שליט"א שישתתפו בזה כל חברי כוללי חב"ד ולכן הננו פונים אליכם..." ("ימי תמימים" כרך ח' עמ' 249).

מחברים לטהור...

בשעתו פרסמנו מעל בימה זו צילום מכתבו של ה'פני מנחם' אשר הודרו במיוחד לשגר מענה לרבי ובו כתב:

"ב"ה, ירושלים,

"בעזרת השם יתברך יום ה' לסדר ואתה מרבבות קודש' תשמ"ה לפ"ק ח' תשרי [תשמ"ה], "אל הוד כבוד קדושת פאר מקדושים כו' מן האדמו"ר מליובאביטש שליט"א, השי"ת יאריך ימיו בטוב עד התגלות משיח צדקנו בב"א, "בהיותי בטוח שהוד מעכ"ק [=מעלת כבוד קדושתו] בתפילתו זוכר את כל בני ישראל לגמר חתימה טובה ולשנה טובה, שנה שבה יגאלנו ה' יתברך ויקבץ נדחי ישראל ברינה, הנני מרשה לי לברכו בגמר חתימה טובה לשנה טובה.

"בתודה קבלתי את המראה מקומות של הרמב"ם ובפרט אלה הזריזים וממהרים שלומדים במסלול לשנה אחת ונחוץ להם לדעת מקור הדברים.

וראיתי במכתבים של הכולל שלידי מזכירות הוכ"ק [=הוד כבוד קדושתו] המו"ל, שמבקשים ממי שיש לו להוסיף, שיוסיף, כי הדבר נעשה בחיפזון במהדורא זאת בגלל היות דבר המלך נחוץ ללומדים כעת. ואכן ציינתי לי לפי מבט ראשון כמה עשרות מראי מקומות נוספות שאולי אפשר לומר שכדאי להוסיפם – אולם חשבתי כי מסתמא ידוע להם, אלא שישנה איזו סיבה שלא

צירפם.

בכל זאת בלי נדר אשלחם מיד אחר יום הכיפורים, כי הנני בא רק לעורר, ומה שבדעתם להוסיף או להשמיט יעשו, ובפרט שהם כלי־כך מחוברים לטהור ליד מזכירות הוכ"ק שליט"א. "והנני כופל ומברכו בידידות ובהוקרה עמוקה, "פינחס מנחם בהרה"ק מגור זצללה"ה".

כשקיבל הרבי את המכתב נהנה מאוד, וציין בכתב יד קדשו למזכירות להכין מכתב תשובה (תשורה משפ' לוי, ח"א אול תשס"א):

ערב חג הסוכות

הרה"ג הרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ בנש"ק עוסק בצו"צ וכו'...

בתשואות חן נתקבל... ותשואות חן על הבשורה טובה שישלח כת"ר [=כבוד תורתו] הערות (ובטח גם – הארות) ותוספת מראי מקומות והרי זכות הרבים הוא וכו'.. ובפני עצמו נשלח חוברת המילואים לספר המראי מקומות – הראשונה, מכלל שמכינים שניה וכו', ובפרט דקאטינן מיום חתונתו זה מתן תורה.

בספר 'עבודת הקודש' (ג.י. תשנ"ה) עמ' קסד מספר הרב שלום דובער לוי:

כשיצא הספר מראי מקומות לס' משנה תורה לאור על פי הוראת כ"ק אדמו"ר, נצטוויתי לשלחו, יחד עם קונטרס המילואים [=כנראה חוברת א'], לכמה ספריות. כשקבלתי אישור מהספריות שקיבלו את הספר, והכנסתי את מכתבם (תחילת מר חשון תשמ"ה), השיב הרבי:

ראיתי ות"ח.

להחזיר.

כדאי שישלח (בשמי) הנ"ל גם למנפרעד מנשה לעהמן הידוע.

מקור שלא צוין?!

הדברים האמורים בתחילת הרשימה (מהתועדות כף טבת תשמ"ה) לא נאמרו כ"מחמאה" גרידא, כי אם אדרבה בתור תביעה להשלמה ולתוספות.

באותה הזדמנות ביאר הרבי את דברי הרמב"ם (הלכות רוצח ושמיירת נפש ריש פרק ז') "וחיי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין", והצביע על מקור בפסוק מפורש (קהלת



היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר" והרמב"ם בתוכם, ואז יפתור הרמב"ם בעצמו את כל השאלות שבחיבורו, וכן בנוגע לפסקי־הדינים שלעת־עתה לא מצאו להם "מראה־מקום" – ישאלו את הרמב"ם עצמו, ובוודאי ישיב מיד ויצביע על ה"מראה־מקום" הנכון.

כאן המקום, אפוא, להזכיר ענין זה – כדי לעורר על־דבר סיום והשלמת ה"מראי מקומות" על הרמב"ם:

הרמב"ם הוא שהחליט על הצורך בחיבור מיוחד שיצוינו בו מקורות פסקי־הדינים שבחיבורו. [היה זה לאחר ששאלוהו פעם למקורה של הלכה מסויימת והשיב באופן מסויים, ושוב השיב באופן אחר... וסוף־כל־סוף הצביע על המראה־מקום המדויק. ולזה החליט כנ"ל].

והנה כאשר יבוא הרמב"ם עכשיו בוודאי ישיב מיד על המקור ("מראה־מקום") הנכון. אמנם, בינתיים, יש להשתדל למצוא את כל ה"מראי־מקומות" שיש ביכולת ואפשרות למצוא עתה. ואחר־כך, ישאר גם עבור הרמב"ם מה להשלים!...

גם בהתוועדות שבת־קודש פרשת וישב כ"א כסלו תשמ"ה (התוועדות תשמ"ה כרך ב' עמ' 916) מאחל הרבי ("זיהי רצון") שעלידי ההוספה בכל הפעולות בהפצת התורה והפצת המעיינות חוצה... נזכה בקרוב ממש לקיום היעוד "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", והרבי מדיגיש:

כולל – לימוד ספר הרמב"ם, ביחד עם העיון והעמקה בדברי הרמב"ם, ובפרט לאחר העזרה והסיוע של הוצאה לאור מראי מקומות על ספר הרמב"ם שעלי־דייה יכולים ללמוד גם את טעמי ההלכות.

ובתקופה מאוחרת יותר ("זך ניסן תשמ"ח) – כאשר רבנים שיגרו לרבי מראי מקומות ביקש הרבי שמערכת הספר תשיב להם:

"כ"ק אדמו"ר שליט"א הואיל למסור לנו את הערתו לספר "מראי מקומות", והננו מביעים את תודתנו על כך".

ובנוגע לעצם ההערה: "בודאי יפה העיר... גם הציון הנדפס בספר "מראי מקומות"... יש לו עיקר".

ז, יב): "החכמה תחיה בעליה", שממנו למדים שאצל "בעלי החכמה" ("בעליה" בלשון הפסוק) "החכמה" איננה רק ענין של תוספת תענוג כ־אם ענין של חיים ("תחיה"). הרבי ציין שמראה־מקום זה צוין באחד הספרים המציינים מראי־מקומות לספרו של הרמב"ם ("רמב"ם לעם" ירושלים תשי"ט) וכאן הוסיף:

ולפלא הכי גדול: בספר מראי מקומות על הרמב"ם שיצא לאור לאחרונה – לא ציינו מראה־מקום הנ"ל (אף שצוין, כאמור, באחד הספרים שהשתמשו בו בליקוט המראי־מקומות).

הרבי הוסיף:

ושגיאה זו – ויתכן שישנם עוד כיוצא־בה, שהרי "שגיאות מי בין" – צריכה לעורר להוסיף ולהשלים מלאכה זו, כלומר, שלא להסתפק במלאכה הגדולה והחשובה שנעשתה עד עתה, ומכאן ואילך לאכול מן המוכן – אלא יש להוסיף בזה עוד יותר, כלימוד התורה בכלל שצריך להיות באופן ד"לאפשה לה", ובפרט בנוגע לציון מראי־מקומות שניתן להוסיף בזה יותר ויותר, והדבר ניתן לביצוע בתוספת חשק וחיוניות – מצד הרגש ד"קב שלו", שמצא מראה־מקום נוסף שלא נדפס אפילו בספר הנ"ל.

וסיים הרבי:

ובהתאם לכך כדאי ונכון שלקראת יום הולדתו של הרמב"ם יוצאו לאור עוד ריבוי מראי־מקומות בתור הוספה על הספר שיצא־לאור כבר, ועלי־די זה יתוסף עוד יותר בהבנת דברי הרמב"ם כו'.

ואכן בערב שבת הגדול (תשמ"ה) הופיעה חוברת ב' של "מילואים"; ובמשך הזמן יצאו לאור עוד:

חוברת ג' בימי הסליחות תשמ"ה; חוברת ד' ל"א ניסן תשמ"ו; חוברת ה' בט' שבט תשמ"ז, וחוברת ו' בערב י"ט כסלו תשמ"ח; כל אלו בתוספת של מראי־מקומות נוספים נכללו בכרך מפואר של "מילואים" לספר מראי מקומות שיצא לאור בכ"ף טבת תשנ"ג. (בן שצ [390] עמודים).

תישאר עוד עבודה לרמב"ם...

בז' אדר תשמ"ה (התוועדות תשמ"ה כרך ב' עמ' 1310) מאחל הרבי:

ויהי־רצון שכל פעולות אלו ימהרו ויזרוזו את קיום



"תורה מסיני"

משה קיבל תורה מסיני (פרק א, משנה א)

ההוראה מאופן נתינת התורה במעמד הר סיני, שעל זה אמרו חז"ל "מה להלן כו' אף כאן כו'":
 אף-על-פי שהתורה ניתנה לכל שישים ריבוא בני-ישראל, ועד שאיתא במדרש שאילו היו ישראל שישים ריבוא חסר אחד לא היתה ניתנת התורה אפילו למשה רבינו, מכל מקום, "משה קיבל תורה מסיני" באופן ש"אתה (משה) מחיצה לעצמך", היינו שישנו עניין של הבדלה בין משה רבינו לכל בני-ישראל, מכיוון שמשה רבינו צריך למסור את דבר ה' כמו שהוא, מבלי להתחשב איך יתקבלו הדברים אצל השומעים. וזהו גם שבמעמד הר סיני היו מסתכלים למזרח ושומעין את הדיבור יוצא "אנוכי גו'", וכן לארבע רוחות ולמעלה ולמטה, היינו, שמכל הצדדים היה אך ורק גילוי אלוקות כמו שהוא לאמיתתו. ובהתאם לכך צריכה להיות גם הנהגתם של רבנים ומורי הוראה – לומר את האמת של התורה כמו שהיא, ללא פשרות, ולא לנסות להתאים את התורה לפי רוחם של הבעלי-בתים שומעי לקחם, בגלל שחוששים שאם לא יהיו הדברים לפי רוחם, לא יקבלו את הדברים, ובמילא יתמעט הכבוד שרוחשים לרבנים, מפני שיחשיבום ל"בטלנים"...

וכאמור, שאצל כל בני-ישראל צריכה להיות ההנהגה על-פי מאמר המשנה "הוי מתלמידי של אהרון... אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", "שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקראים בשם בריות בעלמא, צריך למשכן בחבלי עבותות אהבה, וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה'", ועל אחת כמה וכמה כאשר מדובר אודות רבנים ומורי-הוראה, שתפקידם לקרב את בני ישראל לאביהם שבשמים.

(שיחת יום ב' חג השבועות ה'תשי"ז. תורת מנחם כרך כ עמ' 63)

ידוע ומבואר בספרים בדקדוק הלשון בכמה מקומות שקבלת התורה הייתה "מסיני" – "משה קיבל תורה מסיני", "הלכה למשה מסיני" – שלכאורה הווי ליה למימר "הלכה למשה ממתן-תורה", "משה קיבל תורה מהקב"ה" וכיוצא בזה, ומה נוגע כאן הענין ד"סיני"? – ומבואר בזה, שקבלת התורה אצל משה הייתה על-ידי זה שלמד מאופן ההנהגה ד"סיני":
 הטעם שהר סיני זכה שעליו ניתנה תורה, הוא – לא מפני היותו גבוה מכל ההרים, אלא אדרבה – להיותו "מכיך מכל טוריא".

ועניין זה שהר סיני היה נמוך מכל ההרים, אינו מפני שמצד עצמו לא היו בו מעלות שבשבילן יהיה גבוה – שהרי איתא במדרש "וסיני מהיכן בא . . מהר המוריה נתלש כחלה מעיסה, ממקום שנעקד יצחק אבינו", מהמקום שבו ייבנה בית-המקדש ושבו הייתה המסירות-נפש של אברהם ויצחק; ואף-על-פי-כן נשאר הר-סיני בתנועה של עניויות "מכל טוריא", מהר תבור והר כרמל כו' שנקראו "הרים גבנונים", ובזכות עניויות זו זכה שעליו ניתנה תורה.

ועל-דרך-זה בנוגע למשה רבינו – שלמרות כל מעלותיו, שהיה משבט לוי, ובשעה שקיבל את הנבואה בפעם הראשונה היה ראוי להיות כהן גדול, שהוא "קודש הקדשים" מכל ישראל – היה "עניו", ולא "עניו" סתם, אלא "עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה".
 . ולכן מי הוא ה"תלמיד ותיק" ש"עתיד לחדש" – מי שיזכור שהתורה ניתנה "למשה מסיני", עם כל העניינים שהיו שם: הביטול של הקדמת נעשה לנשמע, והעניין ש"מכיך מכל טוריא".

(שיחת ליל ג' חול המועד סוכות, ה'תשט"ז. תורת מנחם כרך טו עמ' 96)

פרשת שופטים

פרשת שופטים

פרשתנו נקראת לעולם בחודש אלול.
מבואר בספרים ש'שעריך' רומז לגוף, שנקרא 'עיר קטנה' (נדרים ל"ב), ו'בכל שעריך' רומז לשבע שערי הגוף (ב' עיניים, ב' אוזניים, ב' נחירים והפה), ובאמצעות 'שופטים ושוטרים' עושים מהגוף 'עיר אלוקינו' (תהילים מח). והרי זוהי עבודת חודש אלול - 'משפט' וחשבון צדק בנוגע לכל העניינים דמחשבה דיבור ומעשה שהיו ב'עיר קטנה' במשך כל השנה כולה.
זהו גם הקשר למה שנאמר בתחילת פרשת תצא "ובכתה... ירח ימים", שקאי על חודש אלול, כידוע: ה'משפט' מעורר בכייה של תשובה.

(שיחת ר"ח אלול תשמ"ו. התוועדות תשמ"ו כרך ד, עמ' 348)

שופטים ושוטרים תיתן לך (טז, יח)

שופטים, דיינים הפוסקים את הדין. ושוטרים, הרודין את העם אחר מצוותם, שמכין וכופתין ממקל וברצועה (רש"י)

בראש ובראשונה יש 'לפסוק את הדין' - על האדם להתבונן בהשגה אלוקית השייכת לאחד מחסרונותיו, הן בצד השלילי (גודל החסרון) והן בצד החיובי (העילוי שיהיה לו עם תיקון החסרון). אולם אם אין התבוננות זו משפיעה על יצר הרע, צריכים 'להכותו במקל', כמאמר (ברכות ה) "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע".

(ספר המאמרים תרצ"ט עמ' 247)

שופטים ושוטרים תיתן לך בכל שעריך (טז, יח)

"שעריך" - רומז לכוח הבינה שבנפש, כמאמר (ראש השנה לא) "חמישים שערי בינה נבראו בעולם". כשם ששער גשמי משמש הן לכניסה והן ליציאה, כן גם כוח הבינה: כניסה - השגת המוח חודרת אל הלב ומעוררת את המדות. יציאה - התעוררות המידות מביאה לזיכוך הגוף ובירור המידות הטבעיות.
"שופטים ושוטרים תיתן לך בכל שעריך" - כשם שיש חמישים שערים בקדושה כך יש חמישים שערי טומאה, ולכן יש צורך ב"שופטים ושוטרים", כלומר: להכיר כל דבר לאמיתותו ולדעת אם אין בו מעצת היצר ותחבולותיו.

(ספר המאמרים תרצ"ט עמ' 247)

שום תשים עליך מלך (יז, טו)

כשם שבזמן הבית נצטוו ישראל למנות להם מלך, כך בזמן הזה ישנו הציווי "עשה לך רב" (אבות פ"א), וכמאמר חז"ל (ראה גיטין סב) "מאן מלכי רבנן".



כל יהודי צריך שיהיה לו 'רב', שיקרא לפניו את הפרשיות שהיה המלך קורא בהקהל: "שמע" – ה'רב' יפעל בו קבלת עול מלכות שמים, "והיה אם שמוע" – הוא יסביר לו ש"ואספת דגנך" תלוי ב"שמוע תשמעו".

וציווי זה שייך במיוחד לזמננו, ערב ביאת משיח צדקנו, שיהיה הן רב (ילמד תורה את כל העם) הן מלך ("מלכא משיחא").

(לקוטי שיחות כרך כד, עמ' 105)

ראשית דגנך (יה,ד)

עין יפה אחד מארבעים, עין רעה אחד משישים, עין בינונית אחד מחמישים (רש"י)

עין יפה אחד מארבעים – אדם ששוקד בתורה שניתנה לארבעים יום זוכה להתקשר לחכמה עילאה. עין רעה אחד משישים – מי שמברר את המידות הרעות של הנפש הבהמית מתקשר לשש המידות העליונות, כפי שכל אחת כלולה מעשר.

עין בינונית אחד מחמישים – מי שמתבונן בגדולת ה' מגיע לחמישים שערי בינה.

(אור התורה במדבר עמ' קנה)

ראשית דגנך תירושך ויצהרך וראשית גז צאנך תיתן לו (יה,ד)

דגן תירוש ויצהר, שהם מיני אוכל, מסמלים את הכוחות הפנימיים, השכל והמידות; ואילו ראשית הגז, שממנו עושים בגדים, מסמל את הכוחות המקיפים, כוח הרצון וכוח התענוג. את הראשית והמוכר של שני הסוגים יש להקדיש ל'כוהן' שבאדם, הנפש האלוקית.

(לקוטי שיחות ב, עמ' 326)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש